

Sygn. akt: III U 571/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2015r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Monika Obrębska
Protokolant:	sekretarz sądowy Przemysław Dudziński

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 września 2015r. w O.

sprawy z odwołania W. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania W. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 30.06.2015r. **znak** (...)

z dnia 12.08.2015r. **znak** (...)

orzeka:

1. umarza postępowanie z odwołania od decyzji z dnia 30.06.2015r.;
2. zmienia decyzję z dnia 12.08.2015r. w ten sposób, że przyznaje W. B. prawo do emerytury począwszy od dnia 25.05.2015r.;
3. stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;
4. zasądza od (...) Oddział w P. na rzecz W. B. kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

UZASADNIENIE

W dniu 18.05.2015r. W. B. złożył w Oddziale ZUS w P. Inspektorat w M., wniosek o ustalenie uprawnień do emerytury z uwzględnieniem pracy w szczególnych warunkach.

Po rozpoznaniu tego wniosku decyzją z dnia 30.06.2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił W. B. prawa do tego świadczenia uznając, iż nie legitymuje się on na dzień 1.01.1999r. wymaganym 25 - letnim ogólnym stażem pracy.

W. B. decyzję powyższą zaskarżył, wnosząc od niej odwołanie. W uzasadnieniu odwołania podniósł, że nieuzasadniona jest odmowa zaliczenia mu do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 26.05.1971r. do 23.09.1973r.

W związku z tym, że w decyzji z 30.06.2015r. ZUS podał błędną datę zgłoszenia wniosku o emeryturę, ZUS w dniu 12.08.2015r. wydał decyzję, w której podana została prawidłowa data zgłoszenia przez odwołującego wniosku o emeryturę tj. 18.05.2015r. Jednocześnie ZUS uchylił zaskarżoną decyzję z dnia 30.06.2015r.

W. B. również tę decyzję zaskarżył wnosząc od niej odwołanie, w którym podtrzymał argumentację podnoszoną w odwołaniu od decyzji z 30.06.2015r.

W odpowiedzi na oba odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że W. B. nie spełnia warunków do przyznania emerytury, o których mowa w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż nie legitymuje się wymaganym 25 letnim ogólnym stażem pracy. ZUS nie uwzględnił bowiem odwołującemu do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 26.05.1971r. do 23.09.1973r. ponieważ w tym okresie odwołujący uczęszczał do (...) Szkoły Zawodowej w O., która znajdowała się daleko od miejsca zamieszkania, natomiast pomoc z gospodarstwie rolnym w okresie wakacji i ferii zimowych nie jest pracą w gospodarstwie rolnym, a jedynie zwyczajową pomocą rodzicom.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił następujący stan faktyczny:

W. B. w dniu (...) ukończył 60 lat. Nie jest członkiem OFE. Do dnia 31.12.1998r. zgromadził 25 lat stażu pracy tj. 24 lata, 5 miesięcy i 2 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz 6 miesięcy i 28 dni okresów uzupełniających z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. Do dnia 31.12.1998r. odwołujący udokumentował 19 lat, 2 miesiące i 7 dni pracy w szczególnych warunkach.

W. B. w dniu (...) ukończył 16 lat. We wrześniu 1970r. podjął naukę w (...) Szkole Zawodowej w O.. W każde wakacje po ukończeniu 16 roku życia pracował w gospodarstwie rolnym swoich rodziców M. i J. B. (1), położonym w miejscowości S.. Gospodarstwo nie było wówczas zmechanizowane, większość prac trzeba było wykonywać ręcznie. Rodzice odwołującego chowali krowy, świnie, owce, kury, gęsi, kaczki. Obsiewali pola, sadzili buraki cukrowe, ziemniaki. Odwołujący w czasie wakacji szkolnych po ukończeniu 16 roku życia, w latach 1971, 1972 i po ukończeniu szkoły tj. od 21.06.1973r., a przed podjęciem pracy zawodowej 24.09.1973r. na stałe pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. Jego udział w pracach w gospodarstwie był znaczny i to on wykonywał najcięższe prace w gospodarstwie. Wynikało to z faktu, że ojciec odwołującego był osobą bardzo schorowaną, a matka skupiała się na prowadzeniu domu i opiece nad licznym młodszym rodzeństwem, w tym najmłodszą siostrą urodzoną w (...)r. Starsi bracia odwołujący opuścili już wówczas dom rodzinny i pracowali poza gospodarstwem. W. B. w tym czasie prace w gospodarstwie rozpoczynał we wczesnych godzinach rannych i pracował średnio 10 – 12 godzin dziennie. Odwołujący doił krowy, oporządzał, wyrzucał obornik, nosił wodę, drzewo, młócił zboże. Wykonywał wszystkie prace przy żniwach. Bardzo dużo czasu poświęcał na prace przy burakach cukrowych, które były posadzone na obszarze 1 ha i w samym okresie wakacyjnym trzeba było pielęgnować je trzy razy. Odwołujący pracował na stałe w gospodarstwie rolnym zasadniczo w okresie letnim, w wakacje, ale również w trakcie roku szkolnego. Ojciec odwołującego, który był osobą schorowaną z cięższymi pracami czekał właśnie na odwołującego, który na każdą wolną chwilę przyjeżdżał do domu. Z dniem 24.09.1973r. W. B. podjął zatrudnienie w PP (...) w O., ale nawet wówczas bardzo często przyjeżdżał do msc. S., gdzie w dalszym ciągu pomagał ojcu przy pracach w gospodarstwie.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił i zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 355 k.p.c. Sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne. Wobec uchylecia decyzji z 30.06.2015r. decyzją z dnia 12.08.2015r. postępowanie zainicjowane odwołaniem od tej decyzji należało umorzyć, gdyż wydanie wyroku wobec nieistnienia decyzji jest niedopuszczalne.

Odwołanie od decyzji z dnia 12.08.2015r. okazało się zasadne i zostało uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że podstawą do ubiegania się przez odwołującego o prawo do emerytury jest art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), gdyż urodził się on 25.05.1955r. Zgodnie z tymi przepisami prawo do emerytury przysługuje ubezpieczonemu urodzonemu po 01.01.1949r., jeżeli:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat,
- nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego lub złożył wnioski o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa,
- w dniu 01.01.1999r. udowodnił 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W przedmiotowej sprawie spór pomiędzy stronami ograniczał się do rozstrzygnięcia czy odwołujący legitymuje się do dnia 31.12.1998r. wymaganym 25 letnim ogólnym stażem pracy. ZUS na podstawie przedłożonych dokumentów uznał bowiem odwołującemu staż pracy w wymiarze 24 lat, 5 miesięcy i 2 dni. Spełnienie pozostałych przesłanek warunkujących przyznanie odwołującemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym nie było przez ZUS kwestionowane.

Art. 10 powołanej wyżej ustawy emerytalnej przewiduje możliwość uwzględnienia przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości przypadających przed dniem 1 stycznia 1983r. okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, ale jedynie, gdy okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Powołany powyżej art. 10 ustawy pozwala na uwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia przypadającego w czasie, kiedy nie funkcjonowało ubezpieczenie społeczne rolników. Podstawowe znaczenie ma zatem ustalenie czy wykonywanie określonych czynności w gospodarstwie rolnym można uznać za okresy pracy w tym gospodarstwie. We wskazanym przepisie nie ma jednak definicji pracy w gospodarstwie rolnym. Przyjmuje się w związku z tym, iż ustalenia czy pracę danej osoby w gospodarstwie rolnym można uznać za pracę mogącą być uwzględnioną przy ustalaniu prawa do emerytury, dokonywać należy w oparciu o przepisy regulujące ubezpieczenie społeczne rolników. Za okresy pracy w gospodarstwie rolnym, uważa się więc okresy wykonywania pracy na takich warunkach, jakie po dniu 1 stycznia 1983r. dawałyby podstawę do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników (tak w wyroku SN z dnia 3 lipca 2001 r., II UKN 466/00 OSNPUSiSP 2003, Nr 7, poz. 186). Przyjmuje się powszechnie, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze - wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 powołanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i po drugie - czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie (art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej). Takie stanowisko zajęto w wyroku SN z dnia 28 lutego 1997r., II UKN 96/96, (OSNP,1997/23/473), wyrażonym wprawdzie na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy, ale nadal aktualnym. Zgodnie z treścią wskazanego powyżej art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników za domownika uważa się osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie i stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. W poprzednio obowiązującej ustawie z dnia 14 grudnia 1982r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin domownika definiowano jako członka rodziny rolnika, pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, mającego co najmniej 16 lat, nie podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów a ponadto osobę, dla której praca w gospodarstwie rolnym stanowi główne źródło utrzymania.

Na okoliczność pracy odwołującego w gospodarstwie rolnym rodziców, w szczególności w okresie wakacji szkolnych, Sąd dopuścił dowód z zeznań świadków oraz odwołującego w charakterze strony, przeprowadził też dowód z szeregu dokumentów.

Z zeznań świadków J. B. (2), M. B., J. W. i S. Z. oraz odwołującego przesłuchanego w charakterze strony wynika, że po ukończeniu szkoły podstawowej w 1970 roku odwołujący podjął naukę w zasadniczej szkole zawodowej w O.. W każde wakacje po ukończeniu 16 roku życia pracował w gospodarstwie rolnym swoich rodziców położonym w miejscowości S.. Gospodarstwo nie było wówczas zmechanizowane, większość prac trzeba było wykonywać ręcznie. Rodzice odwołującego chowali krowy, świnie, owce, kury, gęsi, kaczki. Obsiewali pola, sadzili buraki cukrowe, ziemniaki. Odwołujący w czasie wakacji szkolnych po ukończeniu 16 roku życia, w latach 1971, 1972 i po ukończeniu szkoły a przed podjęciem pracy zawodowej 23.09.1973r. na stałe pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. Jego udział w pracach w gospodarstwie był znaczny i to on wykonywał najcięższe prace w gospodarstwie. Wynikało to z faktu, że ojciec odwołującego był osobą bardzo schorowaną, a matka skupiała się na prowadzeniu domu i opiece nad licznym młodszym rodzeństwem, w tym najmłodszą siostrą urodzoną w (...)r. Starsi bracia odwołujący opuścili już wówczas dom rodzinny i pracowali poza gospodarstwem. Jak wynika z zeznań odwołującego, jak też przesłuchanych świadków w okresie wakacyjnym odwołujący prace w gospodarstwie rozpoczynał we wczesnych godzinach rannych i pracował średnio 10 – 12 godzin dziennie. Odwołujący doił krowy, wyrzucał obornik, nosił wodę, drzewo, młócił zboże. Wykonywał wszystkie prace przy żniwach. Bardzo dużo czasu poświęcał na prace przy burakach cukrowych, które były posadzone na obszarze 1 ha i w samym okresie wakacyjnym trzeba było pielęgnować je trzy razy. Jak wynika z zeznań świadków również w trakcie roku szkolnego, odwołujący w dużym stopniu angażował się w prace w gospodarstwie. Ojciec odwołującego, który był osobą schorowaną z cięższymi pracami czekał właśnie na odwołującego, który na każdą wolną chwilę przyjeżdżał do domu.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków i odwołującego, nie znajdując podstaw by kwestionować ich szczerłość i zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy. Ich zeznania wzajemnie się uzupełniają, tworząc logiczną całość. Świadczy o tym brat odwołującego i bliscy sąsiedzi, stąd posiadali oni wiedzę na temat pracy odwołującego w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16 roku życia. Niewątpliwie w okresie wakacji szkolnych tj. w lipcu i sierpniu 1971r. i 1972r. tj. w okresie kiedy ma miejsce największa intensyfikacja prac w gospodarstwie rolnym, odwołujący dużo więcej niż 4 godziny dziennie, bo 10 – 12 godzin dziennie, pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. Podobnie w okresie po ukończeniu szkoły do czasu kiedy podjął pracę zawodową poza gospodarstwem, jego udział w pracach w gospodarstwie był bardzo istotny i przekraczał niewątpliwie 4 godziny dziennie.

Zeznania świadków korespondują też z dowodami z dokumentów. Z zaświadczenia Starosty (...) z dnia 07.04.2015r. wynika, że M. i J. małżonkowie B. byli właścicielami gospodarstwa rolnego położonego we wsi S. o łącznej pow. 6,22 ha od 1946r. do 1982r. Z zaświadczenia o poświadczeniu zameldowania wynika natomiast, że odwołujący od 25.05.1955r. do 12.01.1979r. zamieszkiwał w msc. S. nr domu(...)

Sąd podzielił w pełni argumentację odwołującego, odnoszącą się do zasadności zaliczenia przy ustalaniu prawa do emerytury okresów pracy w gospodarstwie rolnym przypadających w czasie wakacji szkolnych. W kwestii tej wypowiadał się zarówno Sąd Najwyższy, jak też Sady Apelacyjne. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19.12.2000r., wydanym w sprawie II UKN 1555/00, OSNAP 2002/16/394, stwierdził, że przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 01.01.1983r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych. Taki sam pogląd wyraził Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 31.08.2006r., w sprawie AUa 397/06, LEX nr 253467, OSA 2008/6/16. Powyższe poglądy, Sąd orzekający w przedmiotowej sprawie w pełni podziela i aprobuje. Odnosząc powyższe do realiów przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że przeprowadzone w przedmiotowej sprawie dowody nie pozostawiają wątpliwości, że W. B. w okresie wakacji przypadających w okresie nauki w szkole w O., niewątpliwie świadczył pracę w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze znacznie przekraczającym połowę pełnego etatu. Stąd do stażu pracy należy zaliczyć mu miesiące lipiec i sierpień w latach 1971, 1972 oraz okres po ukończeniu szkoły zawodowej tj. od 21.06.1973r. do 23.09.1973r. tj. do podjęcia zatrudnienia poza gospodarstwem tj.

łącznie 7 miesięcy i 3 dni miesięcy. Po dołączeniu tego okresu do okresu uznanego przez ZUS w rozmiarze 24 lat i 5 miesięcy i 2 dni, daje to łącznie okres 25 lat i 5 dni. Powyższe prowadzi do przyjęcia, że odwołujący udokumentował wymagane przepisami 25 lat stażu pracy.

Odwołujący spełnił też wszystkie pozostałe przesłanki warunkujące nabycie uprawnień do wcześniejszej emerytury. Ukończył 60 lat z dniem 25.05.2015r., nie przystąpił do OFE oraz legitymuje się wymaganym min. 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach (vide: dokumenty z akt emerytalnych i świadectwo pracy k. 18 i 19).

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd w oparciu o art. 477¹⁴§2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 12.08.2015r. i przyznał W. B. prawo do emerytury począwszy od dnia(...)tj. od dnia kiedy odwołujący ukończył 60 lat. Tego bowiem dnia została spełniona ostatnia przesłanka wymagana do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury.

Zgodnie z treścią art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd był zobowiązany, przyznając odwołującemu prawo do emerytury, do zamieszczenia z urzędu w sentencji wyroku rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego odnośnie do nieustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji tj. zarówno przyznającego prawo do świadczenia, jak też jego brak (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2010 roku, II UK 330/09, LEX 604220). W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie brak było podstaw do obciążenia organu rentowego odpowiedzialnością za nieustalenie wszystkich okoliczności niezbędnych do wydania decyzji o przyznaniu odwołującemu prawa do wcześniejszej emerytury. ZUS nie dysponował bowiem niezbędnymi i wystarczającymi dowodami pozwalającymi na zaliczenie pracy odwołującego w gospodarstwie rolnym rodziców do stażu pracy. Dopiero na etapie postępowania sądowego po przeprowadzeniu stosownego postępowania dowodowego odwołujący w sposób niewątpliwy wykazał, że zgromadził wymagany ustawą 25 letni okres składkowy i nieskładkowy. Z tych względów orzeczono jak w pkt. 3 wyroku.

O kosztach zastępstwa prawnego Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. § 12 ust.2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.